

Siikajoen kunnan talouden tasapainottaminen

KHALL 08.04.2024 § 129

Valmistelija

Kunnanjohtaja Pertti Severinkangas

Siikajoen kunnan taloudellinen tilanne

Siikajoen kunnanvaltuusto on kokouksessaan 14.12.2023 § 133 hyväksynyt vuoden 2024 talousarvion ja taloussuunnitelman 2025 - 2026, joka muodostuu kokonaisuudessaan alijäämäiseksi.

Kuntalain 110 §:n mukaan "Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen. Kunnan taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Kunnan tulee taloussuunnitelmassa päättää yksilöidyistä toimenpiteistä, joilla alijäämä katetaan". Eli mikäli kunnan taseeseen muodostunut ylijäämä ei riitä kattamaan kuluvalle vuodelle mahdollisesti muodostuvaa alijäämäistä tulosta ja tämän lisäksi laadittava talousarvio muodostuu alijäämäiseksi, on taloussuunnitelmavuosille esitettävä toimenpiteet, joilla talous saadaan tasapainoon.

Siikajoen kunnan nykyinen menojen kasvuvauhti sekä investointitaso ylittävät kunnan verotulojen ja valtionosuuksien vuosittaisen kantokyvyn. Kunnanvaltuuston 14.12.2023 §133 hyväksymä talousarvio vuodelle 2024 oli alijäämäinen 2,011 milj. euroa ja suunnitelmavuosien 2025 - 2026 yhteenlaskettu alijäämä on 3,141 milj. euroa. Suunnitelmavuoden 2026 lopussa kunnan taseeseen kertynyt ylijäämä supistuu noin 5,15 milj. eurolla. Muutettu talousarvio 2024 on alijäämäinen 2,023 miljoonaa euroa.

Talousarvion 2024 hyväksymisen jälkeen tilannetta edelleen heikentävät yleinen kustannus- ja korkotason nousu, hyvinvointialueuudistuksen epäedulliset vaikutukset Siikajoen kunnan siirtolaskelmien ja kunnalle jäävien valtionosuuksien määrään sekä ylipäätään valtionosuuksien tason väheneminen. Tulevaisuuden näkymiin epävarmuutta luovat valtionosuusuudistuksen lisäksi myös TE2024-uudistus.

Kriisikuntakriteerit

Kuntalain mukaan talouden tasapainottamiseksi ei laadita enää erillistä toimenpideohjelmaa, vaan kaikki yksilöidyt tasapainottamistoimenpiteet esitetään talousarviossa- ja suunnitelmassa. Talousarviota tehtäessä on siis otettava huomioon kriisikuntakriteerit, jotka ovat seuraavat:

Arviointimenettely voidaan käynnistää, jos kumpi tahansa seuraavista täyttyy:

- kunta ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää kuntalain 110 §:n 3 momentissa säädetyssä määräajassa (enintään neljän vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien)
- asukasta kohden laskettu kertynyt alijäämä on kunnan viimeisimmässä konsernitilinpäätöksessä vähintään 1000 euroa ja sitä edeltäneenä vuonna vähintään 500 euroa.

TAI jos rahoituksen riittävyyttä tai vakavaraisuutta kuvaavat talouden tunnusluvut ovat kahtena vuonna peräkkäin täyttäneet kaikki seuraavat raja-arvot:

1. kunnan konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia;
2. kunnan tuloveroprosentti on vähintään 2,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin kaikkien kuntien painotettu keskimääräinen tuloveroprosentti;
3. asukasta kohden laskettu kunnan konsernitiilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden määrä ylittää kaikkien kuntien konsernitiilinpäätöksen lainojen ja vuokravastuiden keskimääräisen määrän vähintään 50 prosentilla;
4. konsernitiilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8.

Tällä hetkellä Siikajoen kunnassa täyttyvät kriisikuntakriteerit konsernin vuosikatteen ja poistojen suhteen sekä tuloveroprosentin osalta. Laskennallisen lainanhoitokatteen osalta kriisikuntakriteerimittarin on uhkana täytyä seuraavana vuonna toista vuotta peräkkäin.

Tulevaisuustyöryhmä

Valtuusto nimesi 19.10.2023 § 109 tulevaisuustyöryhmän ja käynnisti näin talouden tasapainottamisohjelman valmistelun. Tulevaisuustyöryhmään nimettiin kunnanjohtajan ja hallintojohtajan lisäksi edustaja jokaisesta puolueesta. Työryhmän työhön ovat osallistuneet seuraavat henkilöt: hallintojohtaja (Tiina Hovi), kunnanjohtaja (Pertti Severinkangas), kunnanhallituksen puheenjohtaja (Kauko Lehto), valtuuston puheenjohtaja (Riitta-Liisa Salmenkangas), Pauli Nikula (keskusta), Laura Vikiö ja varajäsen Erkki Loponen (kokoomus), Heli Luoma ja varajäsen Jacqueline Aguilera Velásquez (SDP), Jari Ojala (perussuomalaiset), Matti Pohjola (vasemmistoliitto) sekä asiantuntijoina sivistysjohtaja Juha Isomaa ja tekninen johtaja Satu Kaipio. Työryhmän työn vetäjänä ovat toimineet FCG:n asiantuntija Eero Laesterä ja Heli Takamäki. Työryhmän puheenjohtajan on toiminut Riitta-Liisa Salmenkangas.

Talouden tasapainottamisohjelman keinoja on käsitelty tulevaisuustyöryhmän kokouksissa joulukuun 2023 ja maaliskuun 2024 välisenä aikana. Työryhmä on kokoontunut yhteensä viisi kertaa. Lisäksi työtä on esitelty valtuuston kokouksessa 14.12.2023 ja valtuustoseminaarissa 21.3.2024.

Lähtötilanteessa laskelma osoitti tuleville vuosille noin 1,5 – 2 miljoonan alijäämää vuosittain. Ilman muutoksia Siikajoen kunnan kumulatiivinen ylijäämä 10,47 miljoonaa kääntyy arvion mukaan alijäämäiseksi vuonna 2029. Lainakanta vuodelle 2030 arvioitiin ilman muutoksia olevan 23,8 miljoonaa eli 5 563 euroa per asukas. Vuoden 2023 tilinpäätöksessä lainakanta on 11,1 miljoonaa eli 2 296 euroa per asukas.

Ensimmäisessä kokoontumisessa tulevaisuustyöryhmä asetti työn tavoitteeksi 2 miljoonan euron sopeuttamistavoitteen ja vuoden 2027 talousarvio ylijäämäinen. Työryhmä myös päätti, ettei mitään sopeutuskeinoja rajata etukäteen pois. Sopeutuskeinoja on haettu koko organisaatiosta.

Työryhmä on viimeisessä kokoontumisessaan 26.3. koostanut keinovalikoimasta tulevaisuustyöryhmän koosteen, jonka kokonaissäästö on 2 079 515 euroa. Tulevaisuustyöryhmä ei ole koosteesta yksimielinen. Tulevaisuustyöryhmän keinovalikoima kustannuksineen liitteenä. Liitteessä ovat eriteltynä myös ne keinot, jotka tulevaisuustyöryhmä yksimielisesti päätti rajata vaihtoehtoista pois.

Talouden tasapainottamisohjelman on määrä tulla valtuuston käsiteltäväksi ja hyväksyttäväksi 13.6.2024. Tasapainottamispäätös on luonteeltaan puitepäätös. Valtuusto päättää toimenpidekokonaisuudesta, jonka yksittäiset keinot päätetään hallintosäännön mukaisin toimivaltuuksin erikseen tai osana kunkin vuoden talousarviota. Osasta toimenpiteitä laaditaan alustavat vaikutusten ennakoarvioinnit puitepäätöksen tekemistä varten. Laajemmat vaikutusarviot laaditaan tarpeen mukaan kunkin toimenpiteen päätöksentekoa varten erikseen. Joidenkin toimenpiteiden osalta ei vaikutuksia voida arvioida vielä luotettavasti, koska toimenpiteen sisältö ja toteutustapa on täsmennyksenä.

Esittelijä	Kunnanjohtaja Pertti Severinkangas
Päätösehdotus	Kunnanhallitus keskustelee tulevaisuustyöryhmän koosteesta, merkitsee sen tiedoksi ja lähettää asian lausuntokierrokselle lautakuntiin ja vaikuttamistoimielimiin. Lisäksi kunnanhallitus päättää järjestää kuntalaiskuulemisia seuraavasti: 15.4. Luohua, 16.4. Paavola, 17.4. Ruukki, 29.4. Revonlahti ja 2.5. Siikajoenkylä. Lisäksi kuntalaisille ja henkilöstölle varataan mahdollisuus esittää huomioita asiasta kunnan kotisivujen kautta löytyvällä verkkolomakkeella, joka on avoinna 3.5.2024 saakka.
Päätös	Kokoustauko ennen pykälän käsittelyä 17:46 - 17:51. Päätösehdotus hyväksyttiin. Kokoustauko pykälän käsittelyn jälkeen 19:27 - 19:34.

TEKN 23.04.2024 § 38

Valmistelija	Tekninen johtaja Satu Kaipio
	Siikajoen kunnanhallitus on lähettänyt tulevaisuustyöryhmän koosteen sopeuttamistoimenpiteistä lausuntokierrokselle lautakuntiin. Sopeuttamispaketin toimenpiteinä supistettaisiin palveluverkkoa siten, että sivistystoimen palveluja keskitettäisiin, millä on kauttaaltaan vaikutusta Siikajoen kunnan palvelurakenteeseen supistavasti ja kustannuksia vähentävästi, hankittaisiin lisätuloja taksojen tarkistamisella ja viimeisessä vaiheessa tarkisteltaisiin henkilöstön määrää. Sopeuttamisen keinovalikoimassa keinoiksi on listattu mm. koulujen yhdistämisä, talviliikuntapaikkojen vähentämisiä, kiinteistoveroselvitykseen investoimista ja lisätulojen saamiseksi hulevesimaksujen käyttöönottoa.

Esittelijä	Tekninen johtaja Satu Kaipio
Päätösehdotus	Tekninen lautakunta käy alustavan keskustelun tulevaisuustyöryhmän esityksestä sopeuttamistoimenpiteiksi. Tekninen lautakunta pohjustaa toukokuun kokouksessa asiasta kunnanhallitukselle annettavaa lausuntoa.
Päätös	Tekninen lautakunta kävi alustavan keskustelun tulevaisuustyöryhmän esityksestä sopeuttamistoimenpiteiksi.

TEKN 31.05.2024 § 59
95/00.01.02.00/2024

Valmistelija

Tekninen johtaja Satu Kaipio

Siikajoen kunnanhallitus on lähettänyt tulevaisuustyöryhmän koosteen sopeuttamistoimenpiteistä lausuntokierrokselle lautakuntiin.

Siikajoen kunnan tekninen lautakunta lausuu seuraavaa Tulevaisuustyöryhmän sopeuttamistoimenpide -ehdotuksista:

Siikajoen kunnan käyttötalouden nettokustannuksista noin 12 % on teknisen toimen kustannuksia. Teknisellä toimialalla hoidetaan muun muassa katujen kunnossapitoa, rakennuttamista, kiinteistönhoitoa, kaavoitusta, rakennusvalvonnan ja ympäristövalvonnan viranomaistehtäviä. Teknisellä toimialalla ylläpidetään kiinteistöjen ja infran rakenteet niin että ne pysyvät turvallisessa, terveellisessä ja viihtyisässä kunnossa.

Luohuan ja Revonlahden koulun lakkauttamisella ja Gumeruksen yläkouluopetuksen siirtämisellä Ruukin kouluun olisi vaikutusta kiinteistönhoitoon sekä koulujen yhteydessä olevien jääkenttien osalta ylläpitotoimenpiteisiin kustannuksia vähentävästi.

Lisätuloja on mahdollista saada satamien osalta venepaikka- ja palvelumaksuja korottamalla. Hulevesimaksun käyttöönotto on tarpeellista toimivan ja asiamukaisen hulevesijärjestelmän ylläpidon mahdollistamiseksi. Ulkoilualueiden hoidon osalta koskien hiihtolatuverkkoa, jääkenttiä, nuotiopaikkoja ja laavuja, leikkikenttiä, puistoja, tulisi palveluverkkoa supistaa merkittävästi, koska kustannukset suhteessa kunnan asukas- ja käyttäjämäärään ovat huomattavat. Huollettavan kiinteistömäärän vähentämisellä voi olla vaikutusta teknisen toimen henkilöstömäärän tarpeeseen.

Palkkatukityöllistämisestä luopuminen aiheuttaa vaikutuksia teknisen toimeen. Kunnan puistojen, leikkikenttien, nuotiopaikkojen ja muiden vapaa-ajanviettopaikkojen hoito on suoritettu kokonaisuudessaan palkkatukityöllistämisestä saatavalla työvoimalla. Mikäli palkkatukityöllistämisestä luovutaan, tulee edellä mainittujen töiden suorittaminen suunnitella muulla tavalla, mikä saattaa ulkoa ostettuna aiheuttaa enemmän kustannuksia verrattuna nykyiseen toimintamalliin. Toisaalta kiinteistöjen vähetessä kiinteistöhoitajien tehtävänkuvia voidaan mahdollisesti muuttaa siten, että ne sisältäisivät myös aiemmin palkkatukityöllistämisen kautta tehtyjä tehtäviä.

Omasta aurauksesta luopuminen koskien junaradan eteläistä aluetta tuottaa säästöä teknisen toimen tekemien laskelmien ja alustavien urakkakyselyjen perusteella. Säästöt muodostuisivat henkilöstökuluista sekä aurauksalustosta. Katuvalaistuksen osalta on mahdollista saada säästöjä yöaikaisen sammutuksen myötä. Monissa kunnissa Suomessa on lähdetty katuvalaistuksen yösammutukseen ja sitä kautta saatu säästöjä sähkökuluissa.

Satamien kustannuksista on hankala saada säästöjä, mutta käyttömaksuja korottamalla kustannuksia voidaan saada katettua. Vuosittaisia kustannuksia on mahdollista alentaa poistamalla kiinteistömäärästä rakennuksia myymällä, purkamalla tai poistamalla käytöstä.

Huomioitavaa on, että Siikajoen kunnan kiinteistöhoitoon henkilöstön työkuva koostuu useista eri tehtävistä. Varsinaisia kiinteistöhoitotehtäviä

työnkuvasta on 27 %, palvelutehtäviä toimialoille tehdään 19 %. Muita tehtäviä ovat muun muassa tienhoito, satamien ylläpito, ulkoalueiden hoito ja lämpölaitosten hoito.

Kiinteistöveroselvitykseen on syytä panostaa, tiedossa ei vielä ole kuinka paljon kiinteistöverojen kautta on pysyvää tulonlisäystä, mutta oletettavasti selvityksen ansiosta kiinteistöverotuloja saadaan enemmän tämän hetkiseen tasoon nähden.

Rakennus- ja ympäristövalvonnan kuluista on haastavaa vähentää 40.000,00 € euroa. Nykyiset kulut koostuvat rakennus- ja ympäristövalvonnan viranomaistyön kuluista, mitkä ovat sopimuksella ostettu Raahen kaupungilta. Sopimuksella maksetaan osa joko lupaperusteisesti tai prosenttiperusteisesti Raahen kaupungin rakennus- ja ympäristöpalveluyksikön kuluista. Toinen osa kuluista koostuu ohjelmistokuluista, joilla ylläpidetään lupien hakemispalveluja, rekistereitä ja kartta-aineistoja. Kulujen vähentäminen tarkoittaa vähentämistä viranomaistyön kuluista, ohjelmistokuluista ei näytä olevan mahdollista supistaa kuluja, koska ne ovat välttämättömiä kunnan toiminnan, lakisääteisten rekisterien, kuntalaisten palvelemisen ja arkistoinnin ylläpitämiseksi.

Siikajoen kunnan tulee säästöjen saavuttamiseksi tehdä seuraavia toimenpiteitä:

- vähentää latuverkon ja jääkenttien määrää vähintään 50 %.
- muuttaa nurmialueiden hoitotasoa kevyemmäksi
- vähentää ylläpidettävien nuotio- ja laavupaikkojen määrää vähintään 50 %
- vähentää ylläpidettävien liikuntapaikkojen määrää
- vähentää ylläpidettävien leikkipuistojen määrää vähintään 50 %
- luopua kaikista niistä kunnan omistamista rakennuksista, mitkä eivät ole kunnan perustoimintojen kannalta välttämättömiä. Luopuminen sisältää rakennusten purkamisen tai luovuttamisen yhdistysten käyttöön. Lisäksi rakennuksia voidaan myydä.

Esittelijä

Tekninen johtaja Satu Kaipio

Päätösehdotus

Tekninen lautakunta lausuu Siikajoen kunnanhallitukselle ja valtuustolle Tulevaisuustyöryhmän koosteesta sopeuttamistoimenpiteiksi teknisen johtajan lausuntoesityksen mukaan.

Päätös

Markus Kuotesaho esitti, että hulevesimaksuja ei oteta käyttöön. Esitystä ei kannatettu ja se raukeaa.
Tekninen lautakunta lausuu Siikajoen kunnanhallitukselle ja valtuustolle Tulevaisuustyöryhmän koosteesta sopeuttamistoimenpiteiksi teknisen johtajan lausuntoesityksen mukaan lisäyksellä, että säästöesityksillä tulee tavoitella noin 300 000€ säästöt.

Tekninen lautakunta merkitsi tiedoksi henkilöstön kirjeen koskien kiinteistöhoitoa.

Merkittiin, että tämä pykälä tarkistettiin kokouksessa.

Markus Kuotesaho poistui kokouksesta klo 18:28 ja palasi kokoukseen klo 18:29.